van den Vorst werd nu, ter vergoeding ook van de in 1795 verbeurd verklaarde goederen, op de betrekkelijk aanzienlijke som van anderhalf millioen gulden gesteld en later zelfs verhoogd tot 2.400.000 gulden. Een ongedaan maken van de vroegere confiscatie was dit niet; zelfs was de toegekende som niet eens een algeheele vergoeding voor de geleden schade; maar het was toch een poging om, zoover dit ging, het door het huis van Oranje geleden onrecht te herstellen. En wel niemand zal betwisten, dat het huis van Oranje op deze vergoeding *recht* had.

In dien zelfden zin nu meenen we, dat ook de Kerken recht hebben op schadevergoeding voor de goederen, die de Nationale vergadering heeft geconfisqueerd. En daarvoor bestaat te meer reden, omdat dit onrecht zeker niet onherstelbaar is.

Al zijn deze goederen geconfisqueerd, zoodat ze in de staatskas zijn overgegaan en daarin versmolten zijn, een ding mag hierbij niet uit het oog worden verloren, dat n.l. de betaling der tractementen toch is doorgegaan. Feitelijke schade hebben de Kerken door deze confiscatie dus niet ondervonden. Zelfs heeft de Overheid meer uitbetaald dan deze goederen aan inkomsten zouden opgeleverd hebben. Eerst dan wanneer de Overheid plotseling ophield deze tractementen langer uit te betalen zonder de Kerken daarvoor schadevergoeding te geven, zou het onrecht feitelijk tot stand komen. En het is daarom, dat we volhouden, dat de Kerk, wanneer deze betaling der tractementen door de Overheid ophoudt, rechtens aanspraken hebben op vergoeding in den vorm van kapitalen aan haar uit te keeren.

In hoeverre nu de voortzetting van de uitbetaling der tractementen door de Overheid tot na 1798 een rechtsgrond oplevert voor deze aanspraken der Kerk, moet ten slotte nog onderzocht worden, omdat Mr. Van Apeldoorn ook ten dezen opzichte een gevoelen voorstaat, dat ons voorkomt historisch niet juist te zijn.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen uit De Lier, nabij Naaldwijk, *f* 2.

Ons Bestuur is in zorgen. *Kootwijk's* school moest gebouwd en zal weldra in gebruik genomen worden, maar de invoering van de wet, (die Januari 1920 zou in werking treden en waarbij rentevergoeding door de Gemeente was in uitzicht gesteld) toeft, en zal wellicht eerst *Januari 1922* van kracht worden, wat voor ons *schade*, gedurende twee jaar, van rente en aflossing van het bouwkapitaal beteekent.

Dat de Vrienden van het Christelijk onderwijs toch Kootwijk's scholen, die zoo groote behoefte aan steun hebben, bizonder nog deze twee jaren krachtig steunen.

Namens het Bestuur,

Ds. J. H. HOUTZAGERS, Voorz. em. Pred. *Arnhem*, Velperweg 88.

Leestafel.

1. Dr. Samuel Rutherford, Evangeliedienaar en Professor in de Godgeleerdheid aan de Universiteit te St. Andrews in Schotland, Christus stervende en zondaren tot zich trekkende. Buurman en de Kler — Leiden.

Dit werk, in twee lijvige deelen uitgegeven bij Buurman en de Kler te Leiden, is een vertaling van Rutherfords-standaardwerk: Christ dying and drawing sinners to Himself. Onder dien titel, waarbij een bijbelkenner vanzelf denkt aan Joh. 12:32 En Ik, zoo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot mij trekken, bundelde de auteur een reeks verhandelingen omstaan uit predikatiën, die voor zijn gemeente te Anwoth had gehouden over Joh. 12:27—33.

Tot de Schotsche leeraars wier preeken of verhandelingen, ook ten ouzent, werden vertaald en onder het gereformeerde volk werden geprezen en gelezen, behoorde met Hugo Binning, de Erskine's, Guthrey e.a., ook Samuel Rutherford. Zijn Brieven, waarvan Jacob Koelman een vertaling gaf, die nog in de tweede helft der vorige eeuw op nieuw is uitgegeven, zijn van al zijn werken wel het meest bekend.

Zoowel bij die uitlandsche als bij de inlandsche »oude Schrijvers", is de oudere generatie der gereformeerden ten ouzent opgevoed, en mee daaraan is het zeker te danken, dat, toen de gereformeerde Kerken al meer inzonken om eerst met de Scheiding en de Dolkantie weer tot opbloei te komen, de kennis der gereformeerde leer is bewaard en de gereformeerde levenspraktijk is beoefend gebleven.

En deze »oude Schrijvers" hebben niet maar voor den Theoloog historisch belang, maar ook na al het uitnemende en meer de taal sprekend van dezen tijd, wat sedert de herleving van het Calvinisme in ons Vaderland is geschreven, hebben ze, inzonderheid voor wat men oudtijds de »praktijk der godzaligheid" noemde, nog steeds interesse. De jongere generatie onder ons Gereformeerden, die, wat op zich zelf, mits maar het intellectueele element er niet door verwaarloosd wordt, verblijdend is, naar het moreele en het mystieke element in de prediking vraagt, zal zeker goed doen, ook van dezen »schat der kerk" kennis te nemen.

De heer C. B. van Woerden te Akkrum heeft, zoo voor ouderen als voor jongeren, een lang niet overbodig werk gedaan, door Rutherford's Christ dying and drawing sinners to Himself in een, voor zijn niet, of niet gemakkelijk Engelsch-lezende land- en geloofsgenooten, passend Nederlandsch gewaad te steken.

Door allerlei omstandigheden bekend met engelsche en schotsche Gereformeerden, werd hij een bezoek in Schotland door zijn vrienden aldaar, zijn aandacht gevestigd op Rutherford's zooeven genoemd werk en hem ten sterkste aangeraden zijn krachten aan een vertaling daarvan te beproeven. En dit is blijkbaar zijn krachten niet te boven gegaan. Het oorspronkelijke werk is vrij zeldzaam, doch het gelukte hem er twee exemplaren, een uit 1647 en een uit 1803, van in handen te krijgen. Met zorg, onder meer ook door tekstvergelijking, heeft hij zich van zijn taak gekweten en daardoor onze oud-gereformeerde stichtelijke litteratuur metterdaad verrijkt. De ondertitel, die er op wijst, dat in dit werk ook »sommige gevallen van zielsonrust in zwakgelooviger en gronden, van onderwerping onder de afwezigheid van Christus, met de ebbe en vloed van vrije genade, zijn blootgelegd", karakteriseert het althans ten deele en doet daarbij de beteekenis van dit boek ook voor de »cura pastoralis" of de Zielszorg uitkomen.

Maar er zit toch ook meer in, en daarom karakteriseeren de zoo even aangehaalde woorden het slechts ten deele, want Rutherford weerlegt hier tevens de leer der Antinomianen en der Arminianen.

En ook dit laatste is in onze dagen niet overbodig.

2. F. W. Krummacher, Salomo en Sulamith, Vijftien leerredenen uit Het Lied der Liederen. Buurman en de Kler — Leiden.

'n Mij onbekende, maar voor zijn taak wèl berekend vertaler biedt hier een overzetting van Krummacher's Salomo und Sulamith, dat in 1827 verscheen en in 1875 een 9e uitgave beleefde.

Friedrich Wilhelm Krummacher (1796-1869) sedert 1834 predikant bij de Gereformeerde Gemeente te Elberfeld, daarna sedert 1847 te Berlijn en gestorven te Potsdam waar hij, van 1853 af, hofprediker van den Koning van Pruisen was, behoort wel niet tot onze »oude »schrijvers", maar is toch een, door zijn gedrukte preeken, onder onze Kerkgenooten veel gelezen auteur. Veel is dan ook uit zijn rijke literaire nalatenschap vertaald. Ik denk hier, behalve aan zijn bovengenoemden preekbundel, aan zijn Elias de Thesbiet, De profeet Elisa en zijn De Lijdende Verlosser. Als Homilet heeft hij onmiskenbare verdiensten, doch niet enkel uit oogpunt van preek-kunst, maar ook uit dat van »stichting« of »opbouwing« zijn Krummacher's preeken lezenswaardig. In de huis bibliotheek van het Gereformeerde gezin vond ik dan ook naast de »oude Schrijvers,« zoo in dorp als stad, ook Krummacher. Bij de machtige bekoring van religieuze mystiek, die, nog altijd, zonder dat wij ons storen aan de apodictische verzekering van het rationalistische Modernisme, dat het Hooglied niets meer is, dan een verzameling erotische »bruiloftsliedjes«, — van het Lied der Liederen ook op ons Gereformeerden uitgaat, kan het wel niet anders, dan dat onder de preekbundels van Krummacher die over Salomo en Sulamith bijzonder gezocht is.

3. Dr. A. Brouwer, Rector der Ned. Zendingsschool, Schets der Kerkgeschiedenis in tabellen. J. B. Wolters' U. M. Groningen, Den Haag 1920.

Dit boek in 4° van ruim 45 bladzijden, bevat de tabellen of overzichtstafels, die Dr. Brouwer, waarschijnlijk ten behoeve van zijn eigen leerlingen, heeft samengesteld. Zulke tabellarische overzichten kunnen aan de studie van een historisch vak zeker ten goede komen.

Het is er mee als met den plattegrond van 'n stad.

Wie naar een hem nog vreemde groot-stad reist, zal goed doen zich er 'n plattegrond van aanteschaffen en te bestudeeren. Als hij dan later ook *in* zulk 'n groot-stad is gekomen zal zoo'n plattegrond hem, bij teikens raadplegen, wegwijs kunnen maken voor het vinden van het meest belangwaardige. Zeker, het rechte *inzicht* in het wezen van zoo'n stad, den juisten »kijk" op haar, kan zoo'n plattegrond hem niet geven; dat vermag alleen 'n langdurig verkeer. Maar wat hij wel kan, is 'n *overzicht* van haar te geven, dat, reeds bij een aanvankelijk bezoek, tegen al te zeer verdwaald raken in haar vele straten en op haar vele pleinen en evenzoo tegen het vergeten van het belangrijkste voor het minder belangrijke behoedt. In dien zin is het bekende »rijk aan overzicht, maar arm aan inzicht" dan ook lang niet mis.

Mits men dit bedenkt, zijn zulke tabellen, en en dat geldt ook van deze tabellen der Kerkgeschiedenis, wel aantebevelen.

Bovendien hebben deze, door Dr. Brouwer saamgesteld, het voordeel, dat er meer dan in de Duitsche, met de beteekenis van Nederland voor de Kerkgeschiedenis in gerekend is. Jammer maar, dat dit laatste, wat de tweede helft der 19e eeuw en dan bepaaldelijk den arbeid op kerkelijk gebied van Dr. A. Kuyper betreft, de samensteller dáármntrent blijk geeft niet vrij te zijn van wat ik zou willen noemen »ideae confusae".

4. Nederlandsche Christen Studenten-Vereeniging. Jaarboekje 1920.

Uit het Jaarverslag van den Secretaris, uitgebracht op de Zomerconferentie der N.C.S.V. in Juli 1919 te Nunspeet en opgenomen in dit Jaarboek (p. 5—22), neem ik hier over deze onomwonden en aan duidelijkheid niets te wenschen overlatende verklaring, te vinden op pag. 25:

»Ook dit jaar stonden wij weder aan vele aanvallen van Gereformeerde zijde bloot. Dat is trouwens volkomen te begrijpen. Wie den vollen nadruk legt op de zuiverheid der leer en daarom als grondslag van samenwerking op religieus gebied meent te moeten vorderen overeenstemming in de gereformeerde belijdenis, die kan niet anders dan met alle kracht trachten hen die dat niet doen, van hun ongelijk te overtuigen en ze van hun verkeerden weg terug te brengen, die moet dus ook wel optreden tegen N.C.S.V. waarin hij dan zooveel jonge gereformeerden in gevaar ziet.

»En dit bezwaar van vele gereformeerden is door de N.C.S.V. niet te ondervangen, wil zij zich zelf blijven. De N.C.S.V. wil en kan niet worden een specifiek gereformeerde vereeniging, maar zij wil universeel blijven. »Dat zij allen één zijn«. Wij kunnen onze vereeniging niet zoo maken, dat wij, indien zij nu nog leefden, zouden uitsluiten de meeste groote mannen die de Christelijke Kerk gehad heeft. En als studenten-vereeniging van nog in ontwikkeling zijnde menschen kunnen wij nog veel minder uitsluiten de nog aarzelend zoekenden, die het zichzelf misschien nauwelijks durven bekennen wat zij aan geloof hebben of misschien nog niet hebben.

»Wij willen die allen insluiten, wij willen algemeen Christelijk, Katholiek zijn en kunnen ons als vereeniging niet plaatsen op den streng afgezonderden grondslag der gereformeerden.

»Zoo zal er dus wel altijd die tegenstelling blijven en zullen de gereformeerden, die gevaar zien in den omgang hunner jongeren met andersdenkende Christenen, op conferenties, of in religieuse vereenigingen, ons wel moeten blijven bestrijden«.

De volgende week hoop ik hier nog op terug te komen.

G.

Voor Kinderen.

IN VREEMDE HAVEN.

II.

Een vriend.

Of het nu goed was op zulk een wijs voor weezen te zorgen? Mij dunkt ieder voelt van neen. In den laatsten tijd heeft men dat overal begrepen, en wordt voor weezen anders en beter gezorgd. Dat kinderen in gezinnen worden opgenomen is zeker beter dan in een groot weeshuis, maar dan moet het ook een goed en wel geordend gezin wezen, en niet een waar het slechts om halen te doen is.

En juist zulk een had de arme Hendrik Crul getroffen. Den boer bij wien hij werd uitbesteed kende hij volstrekt niet, alleen wist hij van hooren reggen dat zijn nieuwe verzorger een onvriendelijk, geldgierig man was, die zelfs voor zijn vrouw en zeven kinderen maar karig zorgde hoewel hij volstrekt geen gebrek had aan het noodige geld. Wat hiervan waar was zou Hendrik spoedig ervaren.

Toen de boer, van de uitbesteding teruggekeerd, Hendrik kwam afhalen, had hij tot hem gezegd:

»Nu, jongenlief, wordt je bij mij ingekwartierd, en ben je een jaar geboren. Dat is een heele gerustheid, maar denk er om, in mijn huis moet ieder die kan meehelpen om wat te verdienen. Ik weet niet hoe je dat t'huis gewend was. Maar in elk geval je leertijd is om, en je moet nu je handen uit de mouwen steken. Maar het zal wel goed gaan, als je maar je plicht doet, en tegen wat werk niet opziet."

Dat waren zoo ongeveer de eerste woorden die Hendrik, toen veertien jaar oud, van boer Helpman te hooren kreeg. Ze klonken niet bemoedigend.

Nog geen veertien dagen was Hendrik in zijn nieuwe woning of hij had reeds alle reden om de ruil te betreuren die hij gedaan had, trouwens niet met eigen wil en goedvinden.

Bekend is wat Ps. 133 zegt:

Ai zie, hoe goed en liefijk is 't, dat zonen
Van 't zelfde huis, als broeders, samenwonen,
Daar 't liefdevuur niet wordt verdoofd;

Waar liefde woont, gebiedt den Heer den zegen;
Daar woont Hij zelf, daar wordt Zijn heil [verkregen,
En 't leven tot in eeuwigheid.

Doch van dit al was hier weinig te zien. Boer Helpman droeg zijn naam volkomen ten onrechte, en al ware er broeders genoeg om samen te wonen, als van hetzelfde huis, daarvan kreeg men weinig of niets te bespeuren. Dat was begrijpelijk, want het liefdevuur, waarvan de derde vers regel spreekt, ontbrak en daardoor kon er ook de zegen des Heeren niet zijn, waarvan de vierde regel getuigt.

Dat bij de zeven kinderen nu nog een achtste kwam, vonden de zeven allerminst een reden van blijdschap. Boer Helpman had, toen hij zijn berekening maakte, overlegd, waar eten is voor negen is ook eten voor tien. Dit nu vatte hij zoo op, dat de zelfde voorraad spijs die anders voor negen diende nu voor tien moest strekken, en dat merkten de meesten maar al te goed. Zij zagen den nieuw gekomene aan voor een indringer en opeter die hen benadeelde in hun brood, en daarom haatten zij hem al dadelijk, schoon zeker ten onrechte.

De vier kinderen die reeds oud genoeg waren om min of meer te begrijpen hoe de zaken stonden verachtten hun nieuwen makker en plaagden hem op alle mogelijke wijzen. De arme Hendrik kon er weinig tegen doen. Uitbestede weezen waren weinig in tel en om zoo te zeggen jeders voetveeg. Niemand trok het zich aan hoe het de weezen ging. En zoo hadden dan de ondeugende kinderen van boer Helpman, jongens en meisjes, vrij spel. Veel onderscheid maakte de boer trouwens niet. Zijn eigen kinderen werden al even schraal bedeeld als de kostganger, en met hem sliepen nog de twee oudste knapen op zolder, waar het 's zomers maar vooral 's winters ver van aangenaam was.

De oudste van het zevental, een jongen van veertien jaar, had in vele opzichten »een aardje naar zijn vaartje". Hoewel nog zeer jong was hij onbegrijpelijk gierig. Op school kon ieder die zijn griffel vergeten had bij hem een ander bekomen, mits hij voor de zes gebroken stukjes griffel een halven cent betaalde. Evenzoo dreef de jonge Helpman een winstgevenden handel in stukjes potlood en papier. Kreeg hij eens een appel of een perzik dan at hij dien niet op vóór hij beproefd had de vrucht voor een of meer centen te verkoopen.

Opsparen, vergaren, nooit iets aan anderen geven, alleen voor zichzelf leven, dat scheen de regel voor het jonge mensch die dan ook geen enkelen vriend bezat, wijl hij zelf niemand liefhad.

Nu waren wel niet al de kinderen zoo, sommige waren er nog te klein voor, maar toch kenmerkten zij zich door twee dingen. Het eerste was dat zij onder elkander voortdurend zoo iets als oorlog voerden. Geen dag ging voorbij zonder vaak hevige twisten. Het tweede was dat de vier grootere gezamenlijk een hekel hadden aan den nieuweling en hem dit op alle wijs deden merken. Van den eersten dag af werd de arme Hendrik door zijn nieuwe makkers geplaagd en gekweld. Na een dag of drie waagde hij het aan baas Helpman te klagen over de onvriendelijke behandeling door de kinderen. Maar de vader zei koeltjes: »Dat moet jelui onder elkaar vinden; 't is de vreemdigheid; het zal wel over gaan.«

Zoo was dan de jonge Hendrik juist niet onder vrienden beland, en hij vreesde dat het nog erger zou worden, nu er niemand was aan wien hij zijn nood klagen kon.

Maar, zal de lezer zeggen, was er dan geen huisvrouw, geen moeder, die de kinderen leeren kon vriendelijk met elkander om te gaan, en ook het vreemde kind met hartelijkheid te gemoet te komen?

Ja zeker was er een huisvrouw, maar dat baatte Hendrik weinig. Dit zat zoo:

De geldgierigheid van den man die zelfs zijn vrouw het noodige voor de huishouding beknibbelde was reeds eenige jaren oorzaak, gelijk het heele dorp wist, dat man en vrouw ook gelijk de kinderen steeds op voet van oorlog leefden. Zij haatten elkander en gelijk de Schrift zegt: Waar nijd en twistgierigheid is daar is verwarring en alle booze handel. Toen de man weigerde behoorlijk te zorgen, had de vrouw gezegd: »Dan moet je zelf het huishouden maar behartigen. Ik kan het niet meer. Ik ben er niet bij groot gebracht. En zoo liet zij, de dochter van een welgestelden boer, voortaan alles maar loopen zoo als het wilde, en bemoeide zich met zoo weinig mogelijk.

Zulk een vrouw was zeker weinig geschikt om den nieuweling een aangenaam te huis te bereiden. Toen haar man haar verteld had, dat hij van plan was aan de uitbesteding deel te nemen, had zij zich met alle kracht verzet, doch vergeefs. De boer herhaalde zijn geliefd gezegde: Waar eten is voor negen is er ook voor tien. Ook rekende hij haar voor, hoe er voor den jongen goed betaald werd, en voegde er bij: Zoo'n jongen — hij had al gezegd wien hij bedoelde — kon ons nog van dienst wezen door in den tuin of op het veld te werken.

Doch al dit redeneeren bracht de vrouw niet tot andere gedachten. Zij bleef er bij: »hoe meer koeien hoe meer moeien,« en verklaarde ronduit, dat zij niet meer zorg op zich wou nemen. Bovendien betrof het hier een kind van een vreemde, en zij had aan haar eigen kroost al meer dan genoeg.

Hoogenbirk.

Buitenland.

Duitschland. Congres over de Inwendige Zending. Een rede van Dr. Michaëlis.

Een Duitsch arbeider in het Evangelie, ons vaderland bezoekend, gaf te kennen, dat hij Nederland met Goscn vergeleek, waar het licht was, terwijl in Egypte duisternis heerschte. Reeds de netheid en reinheid onzer straten getuigden van het licht dat in Nederland straalt. De Duitsche straten zijn vuil en de woningen geven den indruk van verval, gevolgen van de heerschende duisternis. Niemand heeft lust om de handen aan het werk te slaan. Zij echter die den toestand van ons land en volk kennen zullen, moeten erkennen dat op onze erve waarlijk niet enkel licht gevonden wordt, terwijl zij die trachten het Duitschland van het heden te verstaan, tot de ervaring zullen komen, dat trots de duisternis er nog lichtpunten gevonden worden.

Een lichtpunt was althans het Congres voor Inw. Zending in het laatst van Sept. 1919 te Bielefeld gehouden.

Bielefeld is een centrum van inwendige zending. Daar vindt men de stichtingen van wijlen pastor von Bodelschwing, onder den naam van Bethel bekend, gebouwd langs de berghellingen van het Teutoburgerwoud. Daar worden duizenden lijders aan vallende ziekte verpleegd en daar worden ook de vele diaconen en diaconessen gevormd, welke door geheel Duitschland arbeiden. Bielefeld was dus wel de aangewezen plaats voor die Duitschers welke den Christus belijden en die de zware, moeilijk op te lossen vraagstukken van het thans uitgemergelde Duitschland onder de oogen wilden zien. Men poogde door gemeenschappelijk overleg de nieuwe wegen te vinden, die in dezen zwaren tijd te bewandelen zijn.

De zittingen werden van 9—1, van 4—7 en van 8—10 gehouden. Op degelijke referaten volgden uitvoerige discussiën, getuigenis gevend van den diepen ernst en de wetenschappelijkheid, waarmede men na de vreeselijke jaren van den oorlog een betere toekomst wil voorbereiden. Economisch en sociaal is de toestand van het Duitsche volk zoo wanhopig, dat slechts het geloof nog licht ziet. Te midden van het geestelijk verval in het volksleven wil de inwendige Zending de banier oprichten van toegewijden arbeid der christelijke liefde, op het voetspoor van mannen als Wicheren, Fliedner, Francke, von Bodelschwing, die als baanbrekers dienst deden. Dat was de hoofdgedachte van het congres. Een bejaarde diacones uit Silezie verklaarde, dat zij met smart de afscheuring van een deel des lands zag, doch aandrong op de vervulling van de driedeel roeping van ieder geloovige, welk geen mensch verhinderen kan, al mocht de prediking van het Evangelie de menigte niet meer bereiken en alle samenkomsten onmogelijk worden gemaakt: »leben, lieben leiden." En had pastor Schobart uit Riga verhaald van de wonderbare glorie der martelaarsgemeente, toen de Bolsjewiki zich van die stad hadden meester gemaakt, welnu, zoo moeten ook de geloovigen in Duitschland zich openbaren.

Maar hoe moesten de duizenden Christenen in Duitschland, waarvan de deelnemers aan het congres de vertegenwoordigers waren, al had men hen daartoe niet aangewezen, de massa bereiken, die thans vijandig staat tegenover de kerk en aan het Christendom?

De gewezen rijkskanselier Dr. Michaëlis, die den eersten morgen sprak over Christendom en socialisme, betoogde dat het groot probleem alleen opgelost worden kon door vereeniging van Christendom en socialisme.

Wij laten hier eenige gedachten, door den gewezen kanselier bij deze gelegenheid uitgesproken volgen.

Spreker liet uitkomen dat mannen als Marx, Engels, Liebknecht, Kautzky, uitspraken, dat Christendom en socialisme als vuur en water tegenover elkander staan. Maar volgens Dr. Michaëlis toont de nieuwste ontwikkeling aan, dat een religieuse geest onder de arbeiderswereld zich baanbreekt, of althans begint te ontwaken en om bevrediging gaat vragen? (Wij zijn zoo vrij hier een vraagteeken te plaatsen.) De kerk, zoo betuigt Dr. M. verder, heeft zich steeds aan individueele zielszorg gegeven, nu roept de massa om betooning van Christus' liefde; dat is het ideaal der socialisten. (Wij plaatsen hier weer een vraagteeken.) Nu moet er toch, naast de Kerk, een andere zielszorg geboden! Ook Stöcker wilde dat wel in zijn Volksmission, maar hij kwam met de socialisten in een strijd op leven en dood. Naumann, Göhre en anderen hebben getracht de socialisten te gemoet te komen, aldoor deed men pogingen om de socialisten voor de Kerk te winnen. Maar ze hebben gefaald. De ware »actieve stelling" van het Christendom tegenover het socialisme was nog niet gevonden. Zou het nu bij de veranderde omstandigheden kunnen? Wat nieuwe perspectieven worden hier aan het Christendom en de Inw. zending geopend! Spr. wees op de ontwikkeling der leekenbeweging in de laatste jaren lang vóór den oorlog, als Heilaleger, Witte en Blauwe kruis, Jongemannenwerk, enz. Wat de Chr. Studentenvereeniging betreft, blijkt ook in Duitschland het idealistisch streven der z.g. »edelcommunisten" ingang te vinden, d.w.z. degenen, die Jezus' Bergrede in praktijk willen gebracht zien. Verwerping van den oorlog en krijgsdienst, maar ook van alle geweld als politiegezag, van privaatbezit als bron van alle sociale ellende, voeren tot de proclamatie van het communisme, dat verzoening van alle volksgenooten en van alle volken onder elkaar verwachten doet. Spreker heeft als voorzitter der Duitsche Chr. Studentenvereeniging meermalen verwijten gehoord, dat men dit streven laat voortgaan, doch hij is overtuigd, dat men zulk idealisme niet bestrijden moet, al acht hij de wegen dier jonge menschen gevaarlijk. (Wij vragen: mag men jonge menschen op gevaarlijke wegen laten wandelen?) Waar nu zoovele stroomingen door een bruisen — zal men zee ingaan?

Het Christendom kan niet rustig »achter de duinen" blijven! Men moet zich in den strijd werpen. Maar de Kerk vermag het niet — zij is altijd te laat gekomen. Zij is te vast in haar organisatie, om leiding te kunnen geven in de nieuwe toestanden. Maar de Christenen moeten tot deze inwendige zending uitgaan. Zij moeten met liefde ook den handenarbeid verheffen onder de beschaafden, opdat de arbeid geadeld worde. Er moet wederzijdsch begrijpen komen tusschen Christenen en socialisten. (Maar, als de socialisten de dwaasheid des Kruises niet begrijpen kunnen, vragen wij?) Christus was niet vóór de rijken, maar vóór de armen! Het Christendom is niet conservatief: Jezus maakt steeds alle dingen nieuw. Hij wil niet slechts het hiernamaals, maar verlangt dat de Christenen als licht en zout zijn op deze aarde. Het Christelijke element in het communisme moet erkend! Christendom en socialisme hebben een gemeenschappelijken vijand: het eerste noemt dien Mammon, het tweede: het Kapitaal. Zij hebben een gemeenschappelijke zorg: die voor de vermoeiden en beladen. Mogen zij elkaar vinden op dat gemeenschappelijk terrein? En laten de Christenen getuigen van de ware vrijheid, waarmede de Zoon Gods vrij maakt. Dat zij naar het woord van Hozea, »gerechtigheid zaaien, die liefde oogst." (Luth. vert.)

Volgens ons is Dr. Michaëlis in zijn rede in gebreke gebleven aan te toonen, dat er overeenstemming bestaat in het uitgangspunt van het socialisme en dat der Christelijke religie.

Na een discussie die uren duurde, nam de vergadering eenstemmig een motie aan, waarin voorkwam: »De Evangelische Christenheid zal in den huidigen toestand het sociale streven der arbeiderswereld niet slechts verstaan, maar ze moet het ook met allen ernst ondersteunen." »De kerk is als zoodanig niet gebonden aan eenig program van staat of maatschappij der politieke partijen. Vóór alle dingen kan zij zich niet vereenigen met de materialistische doelstelling en argumentatie van het sociale streven der sociaal-democratie, maar evenmin met het mammonistische kapitalisme". En ten slotte: »De kerk, vrij gemaakt van den staat, moet volkskerk worden en daarbij moet het streven zijn, op grond van de algemeen bestaande religieuse behoefte, tot overeenstemming te komen in de beoordeeling en organiseering van het sociale leven." Uit deze motie blijkt dat de vergadering in den grond der zaak Dr. Michaelis niet heeft gevolgd.

Gemengd Nieuws.

Ex pastor Traub. De gewezen predikant Traub, thans afgevaardigde naar den rijksdag, welke indertijd afgezet werd om zijn afwijkende gevoelens, keert zich in den laatsten tijd steeds meer af van zijn liberale vrienden. Hij schreef dezer dagen: »Ik verheug mij er in, dat ik van uit mijn kerkelijk standpunt het democratisch streven, om zich te laten gelden bij den strijd voor de zelfstandigheid en het zelfbestemmingsrecht der Evangelische kerk, kan wederstaan. Een zaak wil ik niet verzwijgen. Het beeld van mijn rechtzinnigen vader is mij liever, dan dat van de Kerkelijke politici van dezen tijd. Met de rechts staande groepen vereenigd, zal ik den kamp voor de onvervreesbare godsdienstige goederen der Evangelische kerk tegen godsdienstlooze lusten voeren."

Winckel.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:

Deze week wordt aan alle H.H. oudstudenten eene circulaire gezonden om hen op de hoogte te stellen van het bedrag dat voor het fonds 1920 reeds is ingekomen, en tevens om de aandacht nog eens op genoemd fonds te vestigen.

Vóór of op 20 October moet de *f* 50.000 bijeen zijn.

En dat kan. Dat kan zonder veel moeite, wanneer ieder der H.H. oud-studenten maar een beetje moeite doet.

Zooveel als in Afrika is gedaan, behoeft bijna niet, want Azië komt ook uit.

Niet minder dan 15 heeren oud-studenten, thans in Nederl.-Indie werkzaam, hebben den bedelnap opgenomen om de Alma Mater op haren 40sten verjaardag een bewijs van liefde en piëteit aan te bieden.

Zoodra de antwoorden op de circulaire, die pas is uitgezonden, zijn ontvangen, zou een nog nadere verdeeling te maken zijn en kunnen berekend worden, waarop per classe en kerk moest gerekend om de gewenschte som bijeen te krijgen.

Want de *f* 50.000 moet er komen en liefst nog wat meer.

Het studiefonds, waaruit zoowel studenten in de Godgeleerdheid als in de Rechten en ook zij die Letteren en Medicijnen studeeren, worden gesteund, moet versterkt, zal aan de aanvrage voor den nieuwen cursus kunnen voldaan worden.

In het afgeloopen jaar is niet minder dan *f* 8000 meer uitgegeven dan ontvangen.

Voor den nieuwen cursus zijn reeds tal van aanvragen ingekomen, en de algemeene verhooging van prijzen maakt ook verhooging van uitkeering dringend noodig.

Uit Afrika waaruit reeds *f* 2000 werd ontvangen, kan nog op *f* 1000 worden gerekend. Stel nu dat Indië een derde van dit bedrag bijeenbrengt, dat nog *f* 500 zijn toegezegd, en volgens de verspreide circulaire is er *f* 11608.33 ontvangen, dan kan er nu reeds op ruim *f* 13000 worden gerekend.

Zeer practisch is de aanslag geweest door den Bond van Jongelingsvereenigingen op Geref. grondslag aangegeven.

Friesland	16	pCt. van *f* 30.000	*f* 4800.—
Groningen	16	" " " " "	4800.—
Drenthe	4	" " " " "	1200.—
Overijsel	9	" " " " "	2700.—
Utrecht	5	" " " " "	1500.—
Noord-Holland	14	" " " " "	4200.—
Zuid-Holland	20	" " " " "	6000.—
Zeeland	5	" " " " "	1500.—
Noord-Brabant en Limburg	2	" " " " "	600.—
			f 30.000.—

De pensiongelden zijn met *f* 100 per cursus verhoogd, zoodat schraal berekend de uitgaven voor 1920 zeker met *f* 5000 zullen toenemen.

Het voortdurend vragen zou een zwaar werk zijn, indien niet bleek dat telkens de aanvragen met verrassende toezeggingen werden beantwoord, en ook nu zal zeker de verwachting niet worden beschaamd.

Strikt genomen heeft eene Universiteit zonder studenten recht van bestaan, maar wanneer dat al te strikt wordt genomen, zou het wel eens kunnen blijken dat wij in den strik gekomen waren.

De classis Amersfoort heeft in hare vergadering van 20 April j.l. praeparatoir geëxamineerd den Eerw. Heer G. O. Donner, Cand. Theol. School, en hem met algemeene stemmen beroepbaar verklaard in de Geref. Kerken van Nederland. Adres: Amersfoort.

Namens de classis:
J. E. Westerhuis, Scriba.
Oud-Loosdrecht, April '20.